

BARN i migration

Hur jobbar vi vidare?

*Om nyanlända barns introduktion i
Strömsunds kommun*

Den 16 juni 2015 bjöd Framtids- och utvecklingsförvaltningen in till konferens tillika referensgruppsmöte för tre utvecklingsprojekt som har bedrivits i Strömsunds kommun. Under dagen presenterades resultat och material från de senaste årens arbete med fokus på nyanlända barns situation i Strömsund, i Jämtland och i Sverige.

Om projekten

Begripligt för alla

Projektet syftar till att sprida erfarenheterna från projektet Begripligt hela vägen. Det finns ett intresse nationellt såväl som internationellt att få ta del av projektets arbete, tankar, idéer och erfarenheter. Projektet finansieras av Europeiska Flyktingfonden.

Projektmedarbetare: Projektledare Elisabeth Lindholm och medarbetare Ulrica Engholm, Sara Edvardsson, Jenniffer Bennoit, Anders Fabricius, Berit Holter, Lisa Persson, Ewa Sörlin och Leila Ismailova.

BEGIN - Begriplig barnintroduktion för ensamkommande

I projekt BEGIN ligger fokus på att förbättra mottagandet av asylsökande barn och ungdomar. Med stöd av erfarenheter från två tidigare projekt (Barnintroduktion i Jämtlands län www.barnintro.se och Begripligt hela vägen), har projektet tagit fram en handbok och annat material riktat till personal och andra människor runt om i Sverige som möter dessa barn och ungdomar i sin vardag. Projektet finansieras av Europeiska Flyktingfonden.

Projektmedarbetare: Projektledare Berit Holter och Lisa Persson, medarbetare Sara Adelhult, Jeanette Nilsson, Louise Ander, Cemile Pekmez, Ann Bornestig, Marie Rislund, Leila Ismailova och Helen Jonsson.

Återvändande ensamkommande

Projektet syftar till att skapa förutsättningar för att ensamkommande barn och ungdomar ska få rätt stöd i väntan på beslut och i samband med avslag på asylansökan. Återvändande ensamkommande har utvecklat en arbetsmodell för hur ett systematiskt stöd och motiveringsarbete ska kunna genomföras efter avslaget vunnit laga kraft. Projektet tar utgångspunkt i kommunernas ansvar för barnens vård under tiden från det de har fått ett avslag som vunnit laga kraft fram till det de lämnar den kommunala verksamheten, antingen på grund av ålder, att de lämnat landet, eller avvikit från placering. Projektet utgår från det enskilda barnets behov och har Barnkonventionen som grund. Projektet finansieras av Europeiska Återvändandefonden.

Projektmedarbetare: Projektledare Elisabeth Lindholm och medarbetare Maja Gahlin, Karin Källström, Susanna Näsström, Anders Fabricius, Jenny Emilsson Hedman, Gunnar Hultin, Marcus Olofsson, Viktoria Isaksson, Johanna Rundén, Birgitta Söderlund, Elisabeth Magnusson, Melker Kjellgren och Britt-Inger Mohlin Grahn.

Vill du veta mer om projekten?

Kontakta gärna Elisabeth Lindholm, elisabeth.lindholm@stromsund.se, Berit Holter berit.holter@stromsund.se eller besök vår hemsida www.begripligt.nu

En tidsresa

Hur har mottagandet utvecklats i Strömsunds kommun? Det försökte Anders Fabricius och Elisabeth Lindholm illustrera när de inledde konferensen för de tre EU-projekt som har bedrivits i kommunen.

Genom att ta med åhörarna på en tidsresa som sträckte sig från 2003 då mottagandet av flyktingar i kommunen efter ett antal års uppehåll startades upp igen, fram till idag, visade Anders och Elisabeth på omvärldshändelser som varvades med lokala händelser och projekt som kommunen bedrivit.

Åhörarna uppmanades att fundera kring hur vårt samhälle skulle se ut utan inflyttning av utrikesfödda och fick se statistik som pekade mot att länet och kommunen skulle haft en mycket negativ befolkningstillväxt utan ett tillskott av nya medborgare från andra länder.

Några av de framgångsfaktorer som varit nödvändiga för den positiva utvecklingen i mottagandet av nyanlända har varit tydligt definierade mål och långsiktighet i arbetet. En tydlig vilja hos såväl politiker som hos den personal som dagligen möter nyanlända barn och vuxna har varit avgörande för att nå dit vi är idag.

BEGIN

Berit Holter, projektledare för projekt BEGIN - Begriplig barnintroduktion för ensamkommande, berättade att till skillnad från tidigare projektet som främst har fokuserade på kvotflyktingbarn och deras familjer, syftar projekt BEGIN till att förbättra mottagandet av asylsökande ensamkommande barn och ungdomar samt att verka för barns särskilda rättigheter.

Projektet har bland annat utgått från boken Det bästa för barnen, som togs fram 2012 under projektet Barnintroduktion i Jämtlands län.

Berit är glad över att kunna presentera den nya handboken Att möta ensamkommande - introduktion och mottagande av unga asylsökande som projektet tagit fram. Syftet med boken är att tydliggöra aktörernas roller, förhållningssätt och samverkan. En samtalsmall för Välkomst, inskrivnings- och kartläggningssamtal finns som komplement.

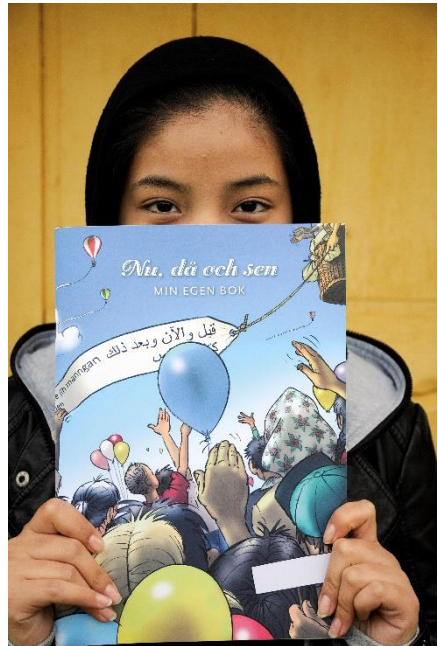
Även Informations- och gruppövningsmaterial från tidigare projekt har bearbetats för att passa de asylsökande barnen. Exempel är Sverigeprogram för ensamkommande, ett informationsmaterial som är lämpligt att använda i samband med ankomsten till Sverige. Allemansrätten och Asylprocessen är två nya teman som metodmaterialet Begripligt hela vägen har kompletterats med.

Begripligt för alla

Sara Edvardsson gav en sammanfattning av projektet Begripligt för alla (BFA), som är fortsättningen på projektet Begripligt hela vägen (BHV). Sara visade på en utveckling där fokus i tidigare projekt legat mycket på vad som ska göras för de nyanlända eleverna, medan Begripligt hela vägen såg till hur det kan göras. BHV syftade till att möjliggöra en ökad mottagningskapacitet i kommunerna och samtidigt lyfta barnperspektivet i arbetet med vidarebosättning. Barn och ungdomar är individer med lika stort behov av ett strukturerat och individualiserat mottagande som vuxna.

Projektet har arbetat med att utveckla rutiner, metoder och material för att säkerställa att barn och unga får sina behov tillgodosedda och sina rättigheter säkerställda.

Sara berättade att syftet med projektet BFA har varit att sammanfatta och sprida resultat, metoder och erfarenheter från 6 års kontinuerligt arbete med att utveckla vidarebosättningen av barn och unga. Ledord för arbetet har varit relationsskapande, dialog, delaktighet, repetition och reflektion.

Det övergripande målet har hela tiden varit att göra det enskilda barnets migrationsprocess begriplig för honom eller henne. Med det menas allt som händer inuti och runtomkring barnet, allt från känslor till praktiska förändringar. Materialet som tagits fram och används är flexibelt, dialogbaserat, interaktivt och gruppmetodiskt.

Sara beskrev också det samarbete som utvecklats mellan en mängd olika aktörer både i kommunen och i övriga delar av landet - samarbeten som fortsätter då projektets verksamhet nu helt övergår till att bli en permanent enhet i kommunen - Resurscentrum Integration.

Återvändande ensamkommande

Maja Gahlin presenterade projektet Återvändande ensamkommande som syftar till att förbättra situationen för ensamkommande barn som har fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd. Maja gav en nulägesbild och berättade att det de senaste åren skett en drastisk ökning av ensamkommande barn som söker sig till Sverige. Den sista maj i år hade 3109 ärenden inkommit till Migrationsverket.

Projektet föregicks av en förstudie som syftade till att ta fram en nulägesbild över hur situationen såg ut för ensamkommande barn som fått avslag i Strömsund, Jämtland och i Sverige. Utifrån intervjuer och en nationell enkät utarbetades ett antal rekommendationer som projekt Återvändande ensamkommande har arbetat vidare med.

Projektet har haft som målsättning att utveckla arbetet med ensamkommande barn och ungdomar i återvändandeprocess. I projektet har en modell som består av tre utvecklingsområden tagits fram; Ett interaktivt informationsmaterial om asylprocessen, handledning för dialog och samtal med barn i återvändandeprocess samt handledning för samverkan på olika nivåer.

Förutom modellen har projektet även genomfört en rad utbildningsinsatser för de kommunala aktörer som möter barnen.

Att mötas på riktigt

Barnläkaren och författaren Lars H Gustafsson var inbjuden för att tala på temat ”Att mötas på riktigt - Hur kan vi skapa förutsättningar för att nyanlända barn ska få rätt stöd? Vad behöver vi som möter barnen tänka på?”

Föredraget inleddes med en presentation av olika synsätt vad gäller barn och fostran. De tre klassiska synsätten har länge varit *Barnet som ska disciplineras*, *Barnet på piedestal* och *Barnet som utvecklingsprojekt*. Lars lyfte även att det idag ofta talas om ytterligare sätt att se på barn och deras utveckling, exempelvis *Childism* som är ett begrepp myntat av den amerikanske filosofen John Wall. *Childism* hänvisar till barnets frigörelsekamp. Dock är Wall ifrågasatt och omdiskuterat. Lars berättar att han istället kallar sig för *barnist*, med bäring i barnets *perspektiv* ska får en ökad tyngd.

Lars lyfte svårigheter som många vuxna upplever i agerande gentemot barn vilka medel och metoder som är acceptabla i interaktion med barn. Dock är hans lösning ganska enkel:

*”Tänk så här: Kan jag vara så mot en vuxen?
Särbehandla inte barnen! De har rätt att bli
behandlade som människor!”*

Varje barn har något att tillföra och lära oss, ett budskap, och vi ger något tillbaka - förmedlar värderingar, lärdomar och förhållningssätt. Det som är unikt med varje barn ska utvecklas! Om ett barn känner att vi har en genuin nyfikenhet för vad som är unikt med just henne eller honom betyder det något för barnet. Vi som vuxna har till uppgift att tillgodose barnens behov och rättigheter och det är vårt ansvar att ha kunskap om Barnkonventionen och förmedla dess innehåll till barnen. Vi måste också ha mod att protestera högt när något går emot Barnkonventionen, underströk Lars.

Lars menar att vi inte får beröva barnet dess känsla av värdighet och det är viktigt att barnen måste få komma till tals på ett mer genomgripande sätt och att vi vågar se dem och deras behov. Barnen och deras åsikter måste tas på allvar och vi som vuxna runt dem måste kunna förmedla hopp och tillsammans med barnet reflektera, resonera och komma fram till alternativa lösningar.

Föredraget avslutades med en genomgång av Känsla av sammanhang (KASAM) samt STOP-modellen. STOP-modellen är utarbetad av Lars själv samt barnpsykologen Agneta Lindkvist. Modellen har använts i arbetet med krigsdrabbade barn på många håll i världen. Förutom att skapa struktur i barnens värld (S=Structure), tala med barnen om det som händer (T=Talking) och samarbeta med föräldrarna (P=Parent support) ses leken som bryggan över till normalitet och

fortsatt utveckling. Men då måste vi börja med den organiserade, vuxenledda leken - Bokstaven O står för Organized play.

Framför allt projekt Återvändande Ensamkommande har haft STOP-modellen som en del av sin teoretiska grund för sitt framtagna material.

Hur jobbar vi vidare?

Efter lunch var representanter från verksamheter som möter nyanlända inbjudna till ett eftermiddagsseminarium som fokuserade på hur vi ska arbeta vidare med mottagande i kommunen.

Elisabeth Lindholm och Sara Edvardsson inledde seminariet med att ge en överblick över genomförda insatser och projekt. Deltagarna fick i uppgift att fundera kring vad varje verksamhet har för ansvar och vad de kan göra för att införliva producerat material och verktyg i ordinarie verksamhet. En tidslinje på ett snöre fick representera mottagandet i Strömsunds kommun och deltagarna uppmuntrades att reflektera över den egna verksamheten och tydliggöra vad som fungerar bra och var i kedjan som det finns brister och frågetecken.

Några av de synpunkter som framkom var att finns behov av mer kunskap om asylprocessen och sekretess samt av ökad samverkan mellan olika verksamheter. Det uttrycktes även en önskan om utökad dialog och informationsutbyte med exempelvis Migrationsverket, för att säkerställa att barnens behov och rättigheter tillgodoses. En deltagare påpekade att det samtidigt är viktigt att vi funderar över vilken information som vi verkligen är i behov av och beakta barnens integritet.

Förslag lades om ett ”integrationshus” där olika aktörer kunde samlas under samma tak i syfte att öka tillgängligheten för barnen och förbättra samverkan mellan olika verksamheter. Många stolta röster hördes också kring det arbete och de material som producerats i kommunen.

Barn-LÖK

I Strömsunds kommun har beslut fattats om att en lokal överenskommelse, en s.k. LÖK, ska upprättas för nyanlända barn. Strömsunds kommun har redan en LÖK upprättad för vuxna nyanlända, i syfte att reglera och förtydliga samverkan mellan aktörerna och göra det mera begripligt för individen (den nyanlände). Överenskommelsen ska även säkerställa att offentliga resurser, ur ett samhällsperspektiv, hanteras effektivt.

Deltagarna fick i uppdrag att fundera kring vad en Barn-LÖK bör innehålla, vem som ska ansvara för att en överenskommelse kommer till stånd och avgöra vilka parter som kan beröras av en sådan överenskommelse.

Deltagarna ansåg bl.a. att Migrationsverket, kommunens olika verksamheter, Hälso- och sjukvården, och Arbetsförmedlingen (indirekta insatser) var potentiella parter i en Barn-LÖK. De kommunala verksamheter som

särskilt nämndes var socialtjänsten, skola och barnomsorg, Överförmyndaren, HVB-hem för ensamkommande, Resurscentrum Integration (RCI), Familjecentralen och Flyktingmottagningen. Det togs även upp att möjliga parter även kan komma från det lokala föreningslivet och frivilligorganisationer.

Arbetet med att ta fram ett underlag för en barn-LÖK åligger nu RCI.

Vi som jobbat i projekten BEGIN, Begripligt för alla och Återvändande ensamkommande tackar för ett gott samarbete!